

גוט שבת

Gut Sábész

19. évfolyam 14. szám • Ára: 330 HUF • ב"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 15:50 • ח' טבת תשע"ז • 2017. 1. 6. • פרשת ויגש • Szombat kimenetele: 17:02

Nyolc napig hirdette a fényt a Nyugati téri menóra

„Voltak akik úgy gondolták, hogy ha megmutatjuk magunkat azzal az antiszemitizmust növeljük.” – mondta Köves Slomó rabbi a 19. Nyugati téri hanukai gyertyagyújtás első napján. – „Mi viszont azt mondtuk, hogy éppen fordítva, a gyűlölet táptalaja a tudatlanság.”

Ezzel vette kezdetét a nyolc napig tartó rendezvénysorozat, mellyel nyilvánosan emlékeztünk meg a hanukai csodáról. A további esteken is hatalmas érdeklődés mellett zajlott az ünnepség, melyen alkalmanként 2-400 látogató vett részt: táncolt, énekelt és fánkot evett.

Hanuka második estéjén Oberlander Báruch rabbi elmondta: Hanuka ünnepéből azt tanuljuk, csodák vannak, csak tennünk kell értük. Röhrig Géza Kossuth-díjas költő, az Oscar-díjas Saul fia című film főszereplője köszöntőjében visszaemlékezett gyerekkora hanukáira. Fischer Iván, Kossuth-díjas karmester öt méter magasban

a hanukija meggyújtása után az ünneplő közösséggel együtt énekelte el a *Máoz curt*.

Másnap Yosef Amrani, Izrael Állam új budapesti nagykövete magyarul kívánt boldog Hanukát az ünneplőknek. Kiemelte, hogy a tradíciók megtartása a közösség egyik legfontosabb összetartó ereje. David Van Cleve, az Egyesült Államok budapesti nagykövetségének ügyvivője is magyarul köszöntötte a megjelenteket.

A következő napon Dr. Bagdy Gábor, főpolgármester-helyettes, Vattmány Zsolt, Erzsébetváros polgármestere, valamint Karácsony Gergely, Zugló polgármestere csatlakozott díszvendégként az ünnephez.

Hanuka ötödik estéjén a CEDEK Izraelita Szeretetszolgálat által támogatott szekszárdi gyermekotthon lakói voltak az ünnepség vendégei. Szilágyi Nóra, a CEDEK vezetője elmondta: fontos, hogy mások segítségével egész évben megjelenjen a mindennapjainkban.

Ezen az estén tartottak köztéri gyertyagyújtást Debrecenben is a helyi Chábád küldöttek, Faigen Smuel rabbi és felesége szervezésében. A rendezvényen a debreceni közösség tagjai, a városban tanuló izraeli diákok, járókelők és turisták is részt vettek.

A hatodik estén dr. Latorcai Csaba, a Miniszterelnökség kiemelt társadalmi ügyekért felelős helyettes államtitkára köszöntötte az egybegyűlteket, majd kifejtette: közös feladatunk erősíteni azt, ami közös bennünk, és elfogadni a különbségeket. Mindezek alapján a magyar kormány pedig természetesen kész a dialógusra a zsidó felekezetekkel, bármilyen témában.

Az idősekről sem feledkeztek meg az ünnep alatt: ifjú lubavicsi küldöttek keresték fel az Olajág otthonokban élőket és közösen gyűjtöttek velük gyertyát.

Hanuka utolsó napján kóser hot-doggal és különleges pálinkakóstolóval vártak mindenkit a szervezők a Nyugati téren.

Gyászolunk

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy elhunyt Lefkovics Jenőné, Hoffmann Zsuzsanna (Szará bat Szimchá). Temetésére kedden délelőtt került sor. Köves Slomó búcsúztatta az elhunytat. Osztozunk gyermekei, Lefkovics Péter és Judit, valamint unokái és dédunokái gyászában.

Hanukai ételosztás

Ezer adag sólétellel, meleg teával és hanukai fánkkal vendégelte meg a rászorulókat a CEDEK Izraelita Szeretetszolgálat a fény ünnepén. A Semes Kóser Pékség friss kenyérrel, a Lőrinc Piac gyümölcscsel támogatta az akciót. A higiénéről a Xeless Group, az orvosi ellátásról a Magyar Máltai Szeretetszolgálat gondoskodott. A menüt ezúttal is az Olajág Otthonokban készítették.

ZsTSz tavaszi szemeszter

Még lehet jelentkezni a Zsidó Tudományok Szabadegyetemének tavaszi szemeszterére.

Tanév:

2017. január 16. – június 8.

Jelentkezés és további információ: posta@zsido.com;

Bp. 1052 Károly körút 20.,

vagy 061-268-0183

Mázl tov!

Gratulálunk Köves Slomó rabbinak és Dvora Lea rebbecennek kislányuk, Sterna Szore születése és névadója alkalmából. Kívánjuk, hogy neveljék őt testvéreikhez hasonlóan a zsidóság útján, micvákra, Tóranulásra és zsidó esküvőre!

Hanuka 5777 – Budapesten és Debrecenben

Hetiszakas

József Egyiptomban

Szakaszunkban – *Vájjágás* (1Mózes 44:18-47:27.) – Jehudá elmondja nagy védőbeszédét, melyben az egyiptomi alkirályt (akiről nem tudja, hogy azonos eltűnt-eladott testvérel, Józseffel) hitszegéssel vádolja, felajánlja, hogy ő maradj Egyiptomban Benjámin helyett, akinél megtalálták az „ellopott” ezüst serleget. Olyan átérzéssel eszteli az ősz apa fájalmát,

ha kedvenc (tízgyermekes...) „kisfia” nem tér haza – hogy József elérzékenyül, sírva fakad és megismerteti magát testvéreivel. Utána hazaküldi őket minden jóval, és azt üzeni apjának, jöjjön Egyiptomba, háza népével egyetemben, és legyen a vendége. Ez meg is történik, Jákob „lemegy” Egyiptomba, és a család letelepszik Gósen földjén.

Zsidó híradó

Síelés tfilinrakástól gyertyagyújtásig

A téli szünetben idén ismét megrendezte az AlefKids családi sítáborát. A hatvanfőnyi csapatban a kisbabától a nagypapáig minden korosztály képviseltette magát. Az AlefKids és az EMIH által szervezett sítábor nem csak a sportolásról szól: felejthetetlen közösségi élményt ad a család minden tagjának.

A körülmények nem is lehetnek volna jobbak: szikrázó napsütés és remek hó fogadta az érkezőket az ausztriai Murauban. A Kreischberg sípályán található panziót erre az alkalomra kiköserolták, így a helyben készült, friss és kóser ételkínálat is biztosított volt.

Szükség is volt a kóser konyhára, ahol a mindennapi bőséges étkezéseken kívül hanukai

fánkot és szombati bárcheszt is sütöttek. Az idei sítábor idejére esett ugyanis Hanuka ünnepének első három napja. A síelők minden este közösen gyújtottak gyertyát. A Hanuka állt a felnőttek számára szervezett előadások középpontjában is, melyeken *Megyeri András Jonatán* és *Oirechman Smuel* az ünnep részleteibe vezette be a hallgatókat.

Emellett más közösségi programokat is szerveztek mind a gyerekek, mind a felnőttek számára. A reggelek közös imával indultak, aminek során a Budapestről magukkal vitt Tórából olvastak. Az egyhetes táborban a sábeszt is igazi családi hangulatban ünnepelték meg, a résztvevők közösen sütötték meg bárcheszeiket.

Júda, aki a saját hibájából tanult

Hetiszakasunkban tovább folytatódik Jákob fiainak küzdelme. A testvérek Júdát tették felelőssé József eladásáért, miután ő kezdeményezte azt. Ezután azonban Júda önként mondott le vezető szerepéről: elhagyta otthonát és önkéntes száműzetésbe vonult. Évekkel később tért csak vissza, bűnbánatra kész szívvel, készen arra, hogy kijavítsa korábbi vétkét.

Pár évvel később a testvérek Egyiptomba mentek a nagy éhínség idején, hogy élelmet szerezzenek, azonban egy bizonyos egyiptomi herceg az útjukat állta. Azt követelte tőlük, hogy hozzák elé legkisebb testvérüket, Benjámint. Habár Jákob eleinte vonakodott, végül mégis csak elengedte legkisebb fiát, miután Júda vállalta a felelősséget, hogy épségben visszaviszi őt apjuknak.

Ezzel a vállalásával Júda lehetőséget kapott, hogy helyrehozza korábban elkövetett vétkét, hogy fő szerepe volt egy másik testvérenek az eltűnésében. Mikor gondosan kieszelt terve visszafelé sült el, kiállt bátyjai mellett is, s egyértelműsítette: nem

fogja nézni ahogy apja megint elveszít egy gyermeket, s elemészti magát a bánatban.

Bölcsének azt tanítják, hogy Júda nem csak tárgyalásra, de harcra is készen állt testvéreiért, a nagy túlerő ellenére is, hogy testvérként ne valljon megint kudarcot. Ha más nem, ez már pontos képet adott Józsefnek bátyja bűnbánatáról. József pontosan ezt várta. Látni akarta, hogy testvérei megbánták tettüket.

Így is történt. A testvérek bár lemondhattak volna Benjáminról, nem tették, hanem a végső-kig kiálltak érte, még saját életük árán is, hogy megmentse őket. József ezt követően tudott megbocsátani, s felfedni kilétét testvérei előtt.

Hetiszakasunk arra tanít: a megbánást nem elég szavakkal kifejezni, hanem helyre kell hoznunk a korábbi vétkeink káros következményeit, s mindent megtenni annak érdekében, hogy a későbbiekben ne kövessünk el hasonlót.

Kovács Kristóf rabbinövendék
cikke **Lazar Gurkow írása**
nyomán

Imaidők a következő hétre:

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga (VI., Vasvári Pál u. 5.)

Vasárnap-péntek: 8:00 Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök: 16:45: Délutáni-esti ima (a Keren Or-ban)

Péntek: 13:00: Délutáni ima (a Keren Or-ban),

17:00: **Hogyan lesz az emberből vezető?** (Oberlander Báruch előadása)

18:00 *Kábálát Sábát*, majd *Kidus* és vacsora

Szombat: 8:45: Hetiszakas-tanulás,

9:15: Reggeli ima, majd *Kidus*; 15:25: Délutáni ima, majd *szeudá slisit*

Óbudai Zsinagóga (III., Lajos utca 163.)

Vasárnap és állami munkaszüneti napok: 10:00: Reggeli ima

Hétfő-péntek (munkanapokon): 6:30: Reggeli ima

Péntek: 18:00: Tanulás,

18:30: *Kábálát Sábát*, majd *Kidus*

Szombat: 9:15: Hetiszakas a kabbala tükrében

10:00: Reggeli ima, majd *Kidus*

Velem és a Rebbével történt A Rebbe titkos fegyvere

Édesapámat Chaim Zaichyk rabbinak hívták, s egyike volt kora nagy *muszár*, (zsidó etika) szaktekintélyeinek. Huszonhárom könyvet írt ezen témakörben, s ezek nem csak az amerikai, de az izraeli zsidókra is nagy hatással voltak. Apámnak fontos volt, hogy tanulmányaim részét képezze a kor nagy tóratudósainak, a *gödolimok*nak a megismerése. Ezért vitt el a lubavicsi Rebbéhez is, habár nem voltunk haszidok. Fiatalemberként a Telzer Jesivába jártam Clevelandben, Ohióban, ahol egyebek mellett muszárt is tanultam. Egy nyári szünet alkalmával, apám elhatározta, hogy elvisz a lubavicsi Rebbéhez. Emlékszem, kedd este volt, illetve egészen pontosan szerda hajnali három óra. A Chábád központban óriási tömeg volt, mindenki a Rebbére várt. Titkára, Hoda-kov rabbi mikor hozzánk ért, ezt mondta: „Tizenöt perced lesz a Rebbével.” De apám kijavította: „Addig leszünk bent a Rebbénél, amíg azt a Rebbe óhajtja.” Végül negyed négykor mentünk be, és ötkor jöttünk el.

Emlékszem, ez idő alatt apám és a Rebbe elmélyült beszélgetést folytattak egymással, melyben a Rebbe azt magyarázta apámnak, hogy a haszidizmus át fogja venni a szerepet a muszár mozgalomtól, mint a zsidókra elsődlegesen ható irányzat, s ezzel apám is egyetértett. Majd a Rebbe elmondta, hogy a haszid tanítások nagyon sok muszár elemet is tartalmaznak, amivel apám megint csak egyetértett, hozzátéve, hogy pont ezért van sok nagy muszár tudós közeli kapcsolatban a Chábáddal. Mikor látogatásunk a végéhez közeledett, a Rebbe felém fordult, és arról kérdezett, hogy mit tanulok a jesivában. Erre visszakérdeztem: „Rebbe, ez egy teszt lesz?” „Isten ments, de fontos, hogy minden találkozást, beszélgetést egy kis tóratanulás

övezzen, csak ezért kérdezem. Halljuk hát!” Majd egy talmudi, rabbinikus vitával kapcsolatos kérdést tett fel, amire válaszoltam, majd én is feltettem neki a magam kérdését. Ő ezt felelte rá: „Ezt a kérdést már másnak is feltetted korábban, ha nem tévedek, igaz?” Én mondtam, hogy

| Boruch Zaichyk rabbi Észak-Amerikában, Kanadában, Dél-Afrikában, |
| és Ausztráliában szolgálta hosszú éveket a zsidó közösségeket. |
| Az interjút Izraelben adta, Aderetben, 2013 májusában. |

igen, de kíváncsi voltam a Rebbe válaszára is. A Rebbe pontosan ugyanazt a választ adta kérdésemre, mint az ortodox rabbi, akit korábban kérdeztem meg ugyanerről. Nagyon gyorsan gondolkodott, másodpercek alatt fejtette ki álláspontját: „Látom jól ismered a Talmudot, de van még valami, amit érdemes megjegyezned. Bárkivel és bárkikor is találkozol, légy mindig barátságos. Mindenki számára tartogass legalább egy mosolyt!” Mint mondta, egy mosollyal többet lehet elérni az embereknél, mint bármi másal. Ekkor én 17-18 éves lehettem, s még nem tudtam kellőképpen értékelni a tanácsában rejlő bölcsességet. Később azonban a rabbinátuson sokat alkalmaztam ezt az útmutatást.

Második találkozásom a Rebbével 1963-ban történt. Apám ekkor határozta el, hogy Izraelbe költözik, s szeretett volna elbúcsúzni a Rebbétől, s engem is magával vitt. Ez idő tájt én már

fél éve Dél-Afrikában láttam el rabbi teendőket, így az adódó alkalmat kihasználva megkérdeztem a Rebbét, hogy miként tudnám a gyökereiktől eltávolodott zsidókat közelebb hozni a jiddiskájthoz. Mondtam továbbá, hogy a fiatalokkal már elkezdtem dolgozni ezen, mert

tanácsolta, hogy vegyem a stílusomat velük szemben egy kicsit finomabbra, lassabbra, s azal több eredményt fogok elérni.

Munkám során a mai napig gyakran eszembe jut a tanács, amit adott nekem. És tudom, sosem fogom elfelejteni átható, mély tekintetét, mely szinte keresztülhatol az emberen, hihetetlen gyors gondolkodását. Az ember mondott neki valamit, s rövidesen azon kapta magát, hogy a Rebbe már két léppel előtte jár gondolatban. Mint már említettem, tanítatósom részeként apám gondoskodott róla, hogy a kor valamennyi nagy tóratudósával találkozzak. Sok nagy rabbit ismertem meg ilyen módon, de egyik sem volt rám akkora hatással, mint a lubavicsi Rebbe.

Boruch Zaichyk rabbi

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.
Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:
www.youtube.com/alubavicsirebbe

Napi bölcsesség

Az önpusztító depresszió

A depresszió nem bűn. Azonban olyan mélységekbe taszítja az embert, ahová egyetlen bűn sem képes eljuttatni. A depresszió a mindannyiunkban meglévő önpusztító elemek csapdája. Aki depressziós, bármit megtesz. Harcolj a depresszió ellen, mintha a legnagyobb esküdt ellenséged volna. Rohanj előle, ahogy a halál elől rohannál. A hozzá fordulók között voltak olyanok, akiknek a Rebbe is orvosi segítséget ajánlott.

Tzvi Freeman a lubavicsi Rebbe tanításai alapján

őket tartom a továbbélés alappilléereinek. „Ez jó,” felelte, „s értem miért a fiatalokra helyezed a hangsúlyt, de vigyázz, hogy másokat se hanyagolj.” Majd így folytatta: „Emlékszel még, mit mondtam neked korábban? Hogy mindenki számára tartogass egy mosolyt?” Nagyon meglepődtem, hogy így emlékezett, mit mondott nekem annak idején, figyelembe véve, hogy azóta hány ember ment be és jött ki ugyanazon ajtón keresztül.

Majd éleslátásával nyuggözött le, mellyel a dél-afrikai zsidók lelki működését magyarázta. Életében sosem járt ott, mégis mindent tudott a dél-afrikai zsidó közösségekről. Ismerte a gyökereiket és a habitusukat, így tanácsokkal látott el, hogy miként tudnék jobban hatni rájuk, közelebb férni a szívükhöz. Én, a mentalitásomat illetően nagyon amerikai voltam, ám a dél-afrikai zsidók inkább az európaiakra hasonlítottak. A Rebbe ezt mind tudta, s ennek fényében

Kóser konyha

Egészséges ropogtatnivaló

Sós rágsálnivalóra vágyik, de nem szeretne mesterséges aromákkal dúsított terméket enni? Ez a cracker sós is, ropog is és még egészséges is.

Cracker

tojásmentes, párve

6,5 pohár teljes kiőrlésű liszt
3-4 kk. só

2/3 pohár növényi olaj
(lehet napraforgó
és olívaolaj vegyesen)

2 pohár víz

Izlés szerint fűszerek: záátár
(izsóp), fokhagymapor,
őrölt koriander, néhány
csipetnyi törött bors

só a megszóráshoz

A hozzávalókat rugalmas tésztává dagasztjuk. A tésztát 6 részre osztjuk, egyenként nagyon vékonyra, sütőbe való tepsi nagyságú darabokra nyújtjuk. A kinyújtott tésztát sütőpapírra helyezük, derelyeszaggatóval vagy késsel csíkokra vágjuk, sóval enyhén meghintjük, és 180 fokos sütőben 20-30 perc alatt ropogósra sütjük. Gyerekek is élvezik a nyújtást és a csíkokra vágást. Különböző formájú kiszúrókkal érdekes alakzatokat készíthetünk.

A lisztet szitáljuk át felhasználás előtt. A liszt mennyisége miatt ebből az adagból chálát kell vennünk áldás nélkül. Ha megduplázuk az adagot, áldással kell már venni a chálát.

A zsidó naptárban négy olyan böjtnap van, mellyel Jeruzsálem elestére és a Szentély pusztulására emlékezünk. Ebből kronológiailag az első Tévét 10., *ászará betévét* arra emlékeztet, hogy i.e. 245-ben ezen a napon Nebukádnezár babilóniai uralkodó seregei megérkeztek Jeruzsálem falai alá, és ostromolni kezdték a várost. Mivel ez az esemény vezetett a Szentély lerombolásához, valamint a hetven évig tartó babilóniai száműzetéshez, ezt a napot gyásznappá nyilvánították bölcseink.

Az evési és ivási tilalom kora hajnaltól a csillagok feljöveteleig tart, ami nem vonatkozik a terhes és szoptató nőkre, valamint a betegekre (azokra se, akik nincsenek közvetlen életveszélyben). Munkatilalom nincsen. Az imákba különleges, böjti szaka-

Tévét 10 – a böjtnap

szokat illesztenek be. Ha *ászará betévét* péntekre esik, akkor sem tolják el a böjtöt vasárnapra.

! Csontváry Kosztka Tivadar: !
! A Panaszfal bejáratánál !
! Jeruzsálemben !

Az idők során tévét 10-hez kapcsolnak más gyásznappal. I.e. 246-ban Ptolemaiosz király hetven zsidó bölccsel fordította le külön-külön a Tórát görögre. Tévét hó 9-én, csodálatos módon, mindannyian szó szerint megegyező fordításokat nyúj-

tottak be a királynak. Azonban azzal, hogy idegen nyelvre fordították a Talmudot, legitimálták a görög kultúrát és az asszimilálódást, így ezzel „sötétség borult a világra”.

Ezra, az Írástudó néhány évtizeddel ezután, tévét 8-án halt meg. A Talmud szerint olyan kiemelkedő bölcs volt, hogyha „Nem kaptuk volna meg a Tórát Mose által, Izrael megkapta volna azt Ezra által”.

Mivel három egymást követő napon nem lehet böjtlőni, bölcseink tévét 10-be sűrítették a többi eseményre való emlékezést is. Izraelben ez a nap azoknak a holokauszt-áldozatoknak az emléknapja, akiknek nem ismert a halálzási dátuma.

Idén a böjt Budapesten január 8-án 5.45-től 16.47-ig tart.

A rabbi válaszol

Fogas kérdés: mi a teendő a kiesett foggal?

Kedves Rabbi!

Amikor a gyerekeknek kiesik a foguk, mi egy kis üvegbe tesszük, emlékke. Egy sábeszi vendégünk azt mondta, hogy a fogakat is el kell temetni. Mi az igazság?

Köszönettel:

Chává

Kedves Chává!

A Tóra előírja a halottak eltemetését (5Mózes 21:23.), mint a Biblia 613 micvájának egyikét (Maimonidesz: *Micvák Könyve*, Tevóleges micvák 231., Tilalmak 66.), és emiatt mindent meg kell tenni, hogy az elhunytat haladéktalanul, lehetőleg még a halála napján, eltemessék (*Sulchán áruch*, *Jore déá* 357:1.).

Arról komoly haláchikus vita van, hogy ha nem egy halottról van szó, hanem egy levágott testrésztől, arra is vonatkozik-e a micva (lásd *Encyclopedia of Jewish*

Medical Ethics [héber] 2. kötet 72-73. oldal). Ám azok is, akik úgy vélik, nem vonatkozik a levágott részre a micva, abban egyetértenek, hogy ezt is el kell temetni, mert egy emberi testrészt, amit elválasztottak a testtől, az a kohénoknak tisztátalanságot okoz, (3Mózes 21:1., Maimonidesz: *A halott általi tisztátalanság szabályai* 2:3., 8:4.) ennek elkerülése érdekében kell eltemetni (*Encyclopedia* uo.).

Ez azonban nem vonatkozik a fogra – hiszen, ahogy a Misna (*Ohálot* 3:3.) mondja – a fog (valamint a köröm és a haj) nem okoz tisztátalanságot, mert nem azzal születtünk. (A köröm és a haj folyamatosan cserélődik, ezért nem számít a test részének és így nem okoz tisztátalanságot. [Lásd még a témában *A Sulchán áruch kivonata* 197:2.])

Steif Jonátán rabbi (1877–1958), aki 1944-ig volt a Pesti

Ortodox Rabbinátus vezetője is kitér a kérdésre könyvében (*Chádásim gám Jösénim a Bráchet traktátushoz* 184. oldal 178. paragrafus) azzal, hogy „hogy nem szokás fogat temetni?”

Érdekes adat a magyar zsidó folklórhoz, amit *Klein Menáse* (1923–2011), a New York-i ungvári rabbi idéz a *responsum* könyvében (*Misné háláchet* 16. kötet 113. fejezet végén): „A mi környékünkön (ti. Kárpátalja – a szerk.) az volt a szokás, ha egy gyereknek kiesett a fog, akkor azt odadobták az egérlyukba, és jiddisül azt mondták: »egér, egér kapsz egy tejfogát, kérek egy vasfogat«. Ez – a magyar folklórban is jól ismert – babona is mutatja, hogy élő ember kiesett fogát nem kell és nem szokták eltemetni.

Üdvözlettel:

Oberlander Báruch

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: Oberlander Báruch rabbi
Főszerkesztő: Steiner Zsófia
A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja el!

Munkatársak: Golubovics Martina,
Dénes Anna, Kovács Kristóf
Nyomdai előkészítés: Juhász Valéria
ISSN 1416-4604

